

**MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

KATEDRA PEDAGOGIKY

Zajímají se žáci o to, jak se učit?

***Zpráva z výzkumu na gymnáziu v Bystřici nad Pernštejnem
zpracována pro předmět Základy pedagogické metodologie***

*Výzkumné šetření bylo prováděno v rámci fakultního projektu pro rok 2004 v kategorii B: **Strategie učení cizím jazykům jako východisko efektivního učení cizím jazykům** (deskriptivně-relační výzkumné šetření), hlavní řešitel: Mgr. Mgr. Kateřina Vlčková (KpD PdF MU), č. projektu 21/04, č. zakázky 3020*

Brno, 31. května 2004

Vypracovaly:

Andrea Vojtová, učo: 104932, studijní obor: OV – RJ, 1. roč.

Jana Zahradníčková, učo: 104330, studijní obor: OV – RJ, 1.roč.

OBSAH

Úvod	3
Hypotéza	4
Metodologie	5
Výsledky	7
Interpretace výsledků	9
Závěr	11

ÚVOD

Úvodem bychom Vás chtěly seznámit s obsahem naší práce, tedy výzkumu týkajícího se strategií učení se cizímu jazyku. Prostě řečeno, výzkum sledoval a zjišťoval, jak se studenti třetích ročníků gymnázií (zahrnuje i septimány) dokáží učit cizímu jazyku, jaké používají metody k zapamatování si studované látky (slovíček, různých textů, atd.) a kolik si jí dokáží zapamatovat, zda dokáží při učení cizího jazyka relaxovat a povzbuzovat se, jak často komunikují v cizím jazyce či se zajímají o kulturu té dané země.

Myslíme si, že tento výzkum je velice zajímavě pojat. Student se při jeho vyplňování může zamyslet nad určitými aspekty, kterým třeba nikdy nevěnoval pozornost, uvědomí si například, že k učení se cizímu jazyku přistupuje nesprávným způsobem nebo i nezodpovědně a pokusí se tento problém vyřešit či vyhledá pomoc u profesionála.

HYPOTÉZA

V naší výzkumné zprávě jsme se rozhodly zpracovat otázku pátou patřící do části D. Tato část se zabývá **metakognitivními strategiemi**. Zahrnuje otázky plánování, stanovování si krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých cílů, zjišťování si, jak se učit, přípravu prostředí na učení, zaměření pozornosti, vyhledávání co nejvíce příležitostí k používání jazyka, sebezpozorování a sebehodnocení.

Výzkumná otázka zněla: *„Zajímám se o to, jak se (lépe) učit. Např. čtu knihy/články, radíme si se spolužáky, ptám se učitele apod.“*

Naše hypotéza zní:

Dívky se zajímají o to, jak se učit, více než hoši.

Zda se naše hypotéza potvrdí či vyvrátí zjistíme v kapitole *Výsledky a Interpretace výsledků*.

METODOLOGIE

V pátek dne 21.5. 2004 jsme se vydaly do gymnázia v Bystřici nad Pernštejnem, stanovily výzkumný vzorek (záměrný výběr) - studenty septimy tamější školy a počaly jsme s nimi provádět výzkum. Sběr dat probíhal formou *dotazníků*.

První dotazník se týkal *obecné části*, tzn. studenti většinou vypisovali osobní údaje a počet cizích jazyků, které na této škole studují.

Druhý dotazník – *inventář* se dělil na **7 částí** (značené od A do G), z nichž každá obsahovala různý počet otázek. Jednotlivé části se zabývaly určitými druhy strategií. *Část A* – paměťové strategie, *část B* – kognitivní strategie, *část C* – kompenzační strategie, *část D* – metakognitivní strategie, *část E* – afektivní strategie, *část F* – sociální strategie a *část G* byla zaměřena zejména na hodnocení schopností či určitého talentu studenta k učení se cizímu jazyku.

Studenti měli k dispozici následující bodovou stupnici: **1** – nikdy, téměř nikdy, **2** – občas, obvykle ne, **3** – někdy, půl napůl, **4** – často, obvykle ano, **5** – vždy, téměř vždy, **N** – nevím, nemohu odpovědět.

Každou otázku tedy ohodnotili pomocí této stupnice a číslo vepsali do prvního dotazníku, kde se nacházely k tomu vyznačené kolonky.

Po představení se, odkud přicházíme a s jakou prosbou, jsme studentům vysvětlily princip výzkumu a zřetelně objasnily, jak si

s dotazníky počínat. Na vypracování obou dotazníků měli celou vyučovací hodinu.

Na konci jsme dotazníky sesbíraly a poděkovaly za laskavost s vyplněním. Poté jsme se odebraly za jejich vyučující anglického jazyka, se kterou jsme prováděly menší rozhovor, viz údaje zpracované na samostatném papíře.

Ke zpracování získaných dat jsme použily statistickou metodu výpočtu aritmetického průměru a ostatních středních hodnot (modu a mediánu), dále jsme stanovily minimální a maximální hodnoty a vytvořily tabulku s grafem týkající se bodových průměrů. V této výzkumné zprávě se zabýváme otázkou číslo 5 z části D.

Analyzovaly jsme zde kolik chlapců a dívek z celkového počtu ve třídě dotazník vyplňovalo, jak hoši i děvčata bodově hodnotili tuto otázku a v neposlední řadě celkový bodový průměr.

VÝSLEDKY

Celkový počet sesbíraných dotazníků: **18**

Počet chlapců: **5**

Počet dívek: **13**

Kolikrát chlapci stanovili jednotlivé hodnoty:

1: III, 2: I, 5: I

Modus i medián u chlapců je 1.

Minimální hodnota je 1 a maximální hodnota je 5.

Kolikrát dívky stanovily jednotlivé hodnoty:

1: I, 2: III, 3: V, 4: IV

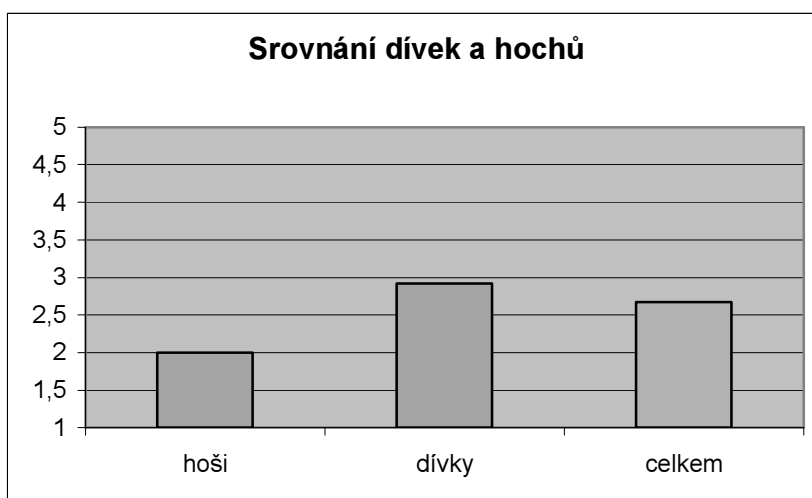
Modus i medián u dívek je 3.

Minimální hodnota je 1 a maximální hodnota je 4.

Zde tedy můžete shlédnout, jaké bodové hodnocení stanovil každý ze studentů (rozlišeno na chlapce a děvčata), jaká je střední bodová hodnota (medián) u chlapců a dívek a jaká byla nejčastěji stanovovaná hodnota (modus) u chlapců a dívek a dále jsme vypsaly minimální a maximální hodnoty u chlapců a dívek.

Nyní následuje tabulka a graf týkající se bodových průměrů u chlapců, dívek a všech zkoumaných studentů celkem.

	Bodový průměr
Chlapci	2,00
Dívky	2,92
Celkem	2,67

INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

Hypotéza, že dívky se zajímají o to, jak se učit častěji či více se *nepotvrdila*, pouze se zdá, že by ji statistické testy (např. t-test) mohly potvrdit a pravděpodobně by ji i potvrdily.

Průměrné bodové hodnocení děvčat je **2,92** bodu. To znamená, že **dívky** mají zájem se lépe a více učit *někdy*.

Chlapci většinou odpovídali, že tento zájem neprojevují *vůbec nikdy*. Bohužel však zkoumaný vzorek chlapců byl natolik malý (pouhých 5 osob mužského pohlaví), že je zkreslen odpovědí jednoho hochy, který se naopak snaží *neustále* zlepšovat své schopnosti učit se cizímu jazyku. Díky této okolnosti se vyšplhal bodový průměr u chlapců na **2,00** bodu. Tedy chlapci se této činnosti věnují *občas*.

My ovšem zastáváme názor ten, že pokud by onen chlapecký vzorek byl větší, dopadli by hůře.

Bodový průměr všech zkoumaných studentů dosahoval **2,67** bodu. Studenti se tedy v průměru *někdy snaží více* a lépe učit.

Domníváme se, že většina studentů nemá velký zájem zlepšovat své schopnosti se učit a to z důvodu nepřílišné zainteresovanosti k danému cizímu jazyku a také z důvodu postrádání volného času k těmto aktivitám. Tyto problémy se nejspíše vyskytují u chlapců, jelikož v tomto věku mají mnoho aktivit, které upřednostňují před učením.

Zjistily jsme, že chlapci většinou opravdu hodnotili nižšími body.

Samozřejmě věříme, že někteří ze studentů mají zájem naučit se lépe učit, tím získávat hlubší znalosti, a proto vyhledávají co nejvíce příležitostí, aby tak mohli činit. Myslíme si, že do této kategorie spadají

spíše dívky, jelikož jsou globálně cílevědomější, co se týče učení ve škole a prospěchu.

ZÁVĚR

Ze zjištěných dat plyne, že celková iniciativa žáků k tomu, aby se snažili učit se nebo učit se lépe, je bohužel docela nízká. Proto se zkusme zamyslet, jak tuto realitu změnit.

Domníváme se, že stěžejním bodem k mimoškolní seberealizaci studenta v cizím jazyce je motivace ve škole, příjemné vystupování vyučujícího, který dokáže vytvořit zábavné hodiny a přitom nedopustit, aby studenti pocítili k cizímu jazyku odpor. Toto je opravdu základ.

Nyní přistupme k vedlejším aspektům, které snad žáky také dokáží ovlivnit natolik, že se cizímu jazyku budou věnovat i za zdmi jejich školy.

Navrhujeme zřízení jazykové knihovny, která by obsahovala jak literární díla klasická (zřejmě pro náročnější čtenáře), ale i nejrůznější časopisy o módě, hudbě, atd., po kterých mladí lidé nejspíš sáhnou raději. Ale pouhé vybudování knihovny nestačí. Je třeba, aby vyučující pravidelně do hodin nové tituly přinášeli a seznamovali s nimi studenty. K větší aktivitě by bylo dobré oznámit, že studenti mohou za nějaký cizojazyčný příspěvek do hodiny obdržet dobrou známku.

Naše doba je dobou elektroniky. Využijme toho a pokusme se zpestřit vyučovací hodinu krátkým videem, prací na počítači nebo proložit hudební vložkou (samozřejmě s cizojazyčnou tematikou).

Předchozí návrhy vedou ovšem spíše k udržení pozornosti žáka ve výuce a také k rozvinutí jeho kladného vztahu k němu, ve smyslu tom, že jej budou vyučovací hodiny bavit a třeba se i na ně bude těšit.

Proto nabízím tyto učební postupy, které by žáky měly opravdu vést k tomu, aby se zajímaly o to, jak se efektivně učit cizímu jazyku.

Důležitým počinem je učitelova ochota mluvit o strategiích a stylu učení, užití kognitivního stylu ve výuce. Poté by si studenti mohli toto zkoušet nacvičovat. Učitel by měl také pomoci žákům si uvědomit, z jakých důvodů si zjišťovat nové poznatky. Mohu nabídnout například důvod vstupu České republiky do EU a z toho vyplývající možnost studovat, cestovat či pracovat v zemích k ní patřící. K tomu, aby studenti mohli vycestovat do zahraničí, je třeba dobře znát cizí jazyk, proto by měli mít snahu rozvíjet své vědomosti.

Učitel by měl být vždy vstřícný a pomoci žákům nabídnout různé způsoby řešení, jak se učit co nejlépe.

Nápadů asi existuje mnoho, ale otázkou zůstává, jak těmto aktivitám vymezit čas v hodině, abychom přitom zvládli dodržovat učební plány, které jsou striktně dané.

Stále ovšem zůstává, že nejdůležitější roli hraje osobnost učitele a samozřejmě žák, který je jím zcela jistě ovlivňován.